

Preek 8 december
HWS Ontmoetingskerk
1 Samuël 16:1-13

Gemeente van Jezus Christus,

De Nederlandse theoloog Miskotte leerde ons om de Bijbel op deze manier te lezen: je leest eerst het Oude Testament en dan het Nieuwe Testament. Want je kunt het Nieuwe Testament pas echt goed begrijpen vanuit het Oude Testament. En wanneer je het Nieuwe Testament hebt gelezen, lees dan het Oude Testament. Want je kunt het Oude Testament pas goed begrijpen vanuit het Nieuwe Testament.

De Bijbel is Gods woord. Het is wonderlijk hoe een verzameling teksten van verschillende auteurs die honderden jaren van elkaar vandaan leefden toch zo uitstekend in elkaar grijpen. Het kijkt vooruit, maar het legt ook het oude op een vernieuwende manier uit, toen maar ook in ons leven nu. En het is allemaal, zowel het Oude als het Nieuwe Testament gecentreerd rondom Jezus Christus. Het evangelie van de gekruisigde en opgestane Christus, de Messias die stierf voor onze redding.

Wanneer wij in de Bijbel lezen willen we dat nog weleens vergeten. We lezen de tekst alleen zoals het er staat, of we betrekken de tekst meteen op onszelf. Dat is in zichzelf niet verkeerd, maar een belangrijke stap wordt dan vergeten. De vraag: 'wat leert deze tekst ons over Jezus?' En vanuit het antwoord op die vraag komen we ook tot nieuwe inzichten over de betekenis van die tekst, toen, maar ook voor ons persoonlijk. Dat zien we duidelijk terug in de tekst van vandaag. Wanneer je 1 Samuël 16:1-13 leest zonder Jezus erin te vinden dan krijg je een sterk moralistische boodschap. Iets van: schone schijn bedriegt, vooroordelen zijn niet goed, kijk niet naar de omslag van een boek. Dat klopt helemaal, maar als dat nu de preek is, dan gaan we naar huis met het voornemen: ik moet het beter doen, ik moet niet kijken naar de buitenkant, maar ik moet kijken naar het hart. Mooi voornemen, maar dat gaat zeer waarschijnlijk niet lukken. Het is niet ingebed in het hart van het evangelie. Met als gevolg dat het mooie voornemen van ons niet lukt, en wij worden opgezadeld met een schuldgevoel. Ik moet... Maar het lukt niet... Schuldgevoel...

Misschien ken je wel mensen die vroeger naar de kerk gingen, maar nu niet meer gaan omdat ze alle regeltjes zat zijn... Zij hebben het idee dat in de kerk het alleen over wetten gaat. Misschien hebben ze geprobeerd om te leven naar die regels, maar het is hen niet gelukt. In hun ogen is de kerk veel te streng en mede daarom gaan ze niet meer. Ken jij zulke mensen? Misschien wel in je familie, misschien zelfs wel in je eigen gezin... Ze hebben de kerk de rug toegekeerd, want ze kunnen het niet, het is te moeilijk... Misschien herken je het ook wel in je eigen leven... Ik kan het niet, ik ben niet goed genoeg... Ik probeer het wel... Maar ik verdien het niet... Wij verdienen het ook niet... En wij kunnen het ook niet... Dat klopt helemaal. Maar als we daarbij blijven... Dan missen we juist de kern van het evangelie, het hart van het christelijke geloof. Want... Wij kunnen het niet, maar Hij, Jezus, heeft het voor ons gedaan. Hij heeft gedragen wat wij niet kunnen dragen, Hij heeft de wet vervuld. En dat roept elke pagina van de Bijbel ons toe. Jij kunt het niet! Maar Jezus doet het voor jou! Wees blij!

In het verhaal van de zalving van David klinkt dus door dat wij niet alleen naar de buitenkant moeten kijken, maar als je Christus vindt in deze tekst wordt het een nog veel rijkere boodschap. En om dat in dit verhaal te kunnen begrijpen moeten we eigenlijk terug naar 1 Samuël 2. Het Bijbelboek 1 Samuël begint met het verhaal van Hanna. Hanna kan geen kinderen krijgen, en na gebeden te hebben wordt Samuël geboren. Samuël waar het Bijbelboek dus ook naar vernoemd is. Dat is hoofdstuk 1. Hoofdstuk 2 begint met een lied. Het

loflied van Hanna. Straks na de preek zullen we het ook met elkaar zingen. En in dat lied klinkt onder andere: 'De HEER spreekt recht over heel de aarde, Hij geeft macht aan de koning die Hij kiest en verhoogt het aanzien van zijn gezalfde.' Het zijn opvallende woorden, want in de tijd van Hanna was er nog helemaal geen koning in Israël. Pas wanneer haar jonge zoon oud is geworden, en zij er dus zeer waarschijnlijk niet meer is, komt de vraag op naar een koning. Toch zingt Hanna over de koning. Het is een profetie. En het is een prachtige profetie. Het hele lied gaat over God die regeert. God doet recht, de arme wordt rijk, de hongerige krijgt te eten. God heerst... God heerst door Zijn koning, door Zijn gezalfde...

Het Hebreeuwse woord voor gezalfde is messias. Het Griekse woord voor gezalfde is christus. Dit hele loflied van Hanna is een profetie over de messiaanse koning die komen zal. De gezalfde vorst die zal heersen zoals God het wil...

Dat is het intro van het Bijbelboek Samuël. Wanneer Samuël oud is geworden en als richter niet meer over Israël kan regeren komt de vraag op naar een koning. Uiteindelijk is het duidelijk dat Saul koning moet worden. En Saul wordt gezalfd... In die tijd werden meerdere mensen gezalfd, denk bijvoorbeeld aan profeten, priesters en ook koningen. Maar dat Saul als koning van Israël gezalfd wordt... Dat roept bij de lezer, die ook de lofzang van Hanna gelezen heeft, de vraag op: Is dit dé gezalfde? Is dit dé Messias? Het verdriet van Samuël in het gedeelte dat wij lezen kunnen we vanuit die gedachte ook goed begrijpen. Saul zou toch de Messias zijn, de koning die met God regeerde? Maar dat was hij niet...

In hoofdstuk 15, direct voorafgaande aan ons hoofdstuk, lezen we waarom... Saul kreeg de opdracht van God om het leger van de Ameliekieten te vernietigen. Niemand mocht in leven blijven en ook het vee moest gedood worden... Misschien denk je nu bij jezelf: wat verschrikkelijk! Gelukkig is God in het Nieuwe Testament heel anders... Fout gedacht... God is dezelfde... Maar wat hier gebeurt is een straf van een rechtvaardige rechter. De Ameliekieten moesten gestopt worden, ze waren gewelddadig en vermoorden en verkrachten erop los, God wilde door middel van Zijn koning daar een einde aan maken. Niemand mocht gevangen genomen worden, want dat werd in die tijd alleen gedaan voor het losgeld. Het vee moest gedood worden, want de rijkdom, dat was het vee in die tijd, moest weg. De messias-koning moest namens God het recht uitvoeren, voor God... Voor God, niet om er zelf rijker of machtiger van te worden. Dat is een groot verschil met alle andere koningen, ook met de machthebbers van onze tijd. Alles draait om eigen rijkdom, om eigen macht. En alles wordt gedaan om nog rijker, nog machtiger te worden... Maar dat hoort voor de messias-koning niet belangrijk te zijn. Saul blijkt hier echter precies als alle andere koningen te zijn. Hij neemt koning Agag gevangen, dat is de persoon die het meeste losgeld zal opleveren. En het vee voert hij mee. Hier laat Saul zien, geld is voor mij belangrijker dan God. Hier laat koning Saul zien dat hij hetzelfde is als koning Agag. Hij moordt ook om er zelf beter van te worden... Koning Agag wordt gedood door Samuël die naar God luistert. En koning Saul wordt door God verworpen...

Dan begint ons hoofdstuk, hoofdstuk 16. Het is een opvallend gedeelte. Saul regeert nog steeds als koning over Israël. Samuël treurt nog over Saul... Maar God neemt het initiatief. Hij opent de toekomst, waar eigenlijk niemand op zat te wachten... Saul zeker niet, Samuël niet... De mensen in Bethlehem niet... Maar David, de achtste zoon, wordt gezalfd... Waartoe eigenlijk? De lezers, wij, weten: tot koning, Samuël weet het ook... Maar weet David het zelf? Dat is maar de vraag...

Samuël heeft dus de opdracht gekregen om één van de zonen van Isai te zalven. Samuël weet niet welke zoon. En in de

volgorde van oud naar jong worden ze langs hem geleid. Eerst komt Eliab. De oudste zoon, leider van zijn broers, de erfgenaam... En ook lang, het is een sterke man... Dat is een geschikte koning denkt Samuël.

In die tijd trok een koning altijd, praktisch altijd, mee met zijn leger als er een oorlog werd uitgevochten. En een lange man is goed te zien, hij boezemt vertrouwen in, een goed leider... En ook, lange mensen zijn in de regel goede soldaten. Sterker, en ook langere armen om de vijand op afstand te houden, maar zelf wel te kunnen toeslaan. Denk bijvoorbeeld ook aan William Wallace, de middeleeuwse vrijheidsstrijder die de Schotten tegen de Engelsen leidde. Hij was twee meter lang in een tijd dat de gemiddelde lengte veel en veel lager was dan nu. Mede door zijn lengte een geboren leider, en met zijn zwaard die maar iets korter was dan hijzelf kon hij van grote afstand de vijand verslaan...

Een lange koning is een sterk legerleider... En dus denkt Samuël: Eliab zal het wel zijn... Samuël maakt opnieuw dezelfde fout als bij Saul. Saul was ook lang, maar dat was geen messiaanse koning... Eliab zal ook geen messiaanse koning zijn, dat weet God al, want God kijkt naar het hart. Niet naar het uiterlijk. Daar kunnen wij in onze tijd nog veel van leren... Afgelopen vrijdag werd als woord van het jaar het woord 'polarisatie' gekozen. Typerend voor deze tijd. Wij gaan af op de buitenkant, op het oppervlakkige... En de diepgang, het innerlijk, het hart vergeten wij vaak... Belangrijke les... Maar dan de vraag: hoe kijken wij naar het hart van een ander? Daar kom ik nog op terug.

Na de zeven zonen is er nog geen één gezalfd. Er blijkt nog een achtste zoon te zijn. Die was nog op het veld bij de schapen. Kennelijk was hij als jongste niet belangrijk genoeg om bij het bezoek van Samuël aanwezig te zijn. Maar de minste blijkt de meeste te zijn. David wordt gezalfd. We lezen: 'Samuel nam de hoorn met olie en zalfde hem te midden van zijn broers. Van toen af aan was David doordrongen van de geest van de HEER.' Twee belangrijke punten uit dit vers: met de zalving werd de jongen ook doordrongen van de geest van de Heer. En pas in dit vers komen we voor het eerst de naam David tegen. Het is alsof pas met de zalving, pas met de komst van de Heilige Geest David zijn identiteit krijgt. David, de koning, de man naar Gods hart.

Voor de lezer de vraag: zal dit de messiaanse koning zijn? Anders dan bij Saul zien we bij David messiaanse trekken. David werd later opgejaagd door Saul. Saul zag in David een grote concurrent en wilde hem daarom doden. Logisch, dat is wat koningen, wat machthebbers, doen. De macht wordt bedreigd en dus reken je af met de bedreiging. Wij kunnen het allemaal heel goed begrijpen. Maar dan David. Op twee verschillende momenten krijgt hij de kans om Saul te doden. Als hij dat doet is hij de winnaar. Dan is hij de koning en hoeft hij niet langer te vluchten... Elke koning of toekomstig koning zou die kans met twee handen aangrijpen... Maar David niet... Want de Messiaanse koning die zoekt geen macht, die wil alleen God dienen, het goede doen. En dus laat hij Saul leven, tweemaal. Dit is de messiaanse koning... In het leven van David zien we momenten dat hij net als de Messias is. Geleid door de Geest van God zoekt hij te doen wat God wil. Hij is werkelijk een man naar Gods hart.

Maar ook David is niet de Messias. Ook David is net als al die andere wereldse koningen. En misschien nog wel erger. Er zijn momenten in zijn leven dat ook hij compleet de mist in gaat. Misschien ken je wel het verhaal van David en Batsaba. Er is opnieuw oorlog. En als koning, als legerleider is David... niet bij zijn leger, maar thuis in het paleis... David gaat vreemd met Batsaba... En Batsaba blijkt zwanger te zijn... Batsaba is getrouwd met Uria. Eén van Davids elitesoldaten, een belangrijk

soldaat die al lang met David is opgetrokken en heel trouw is. Uria is natuurlijk wel aan het front, maar David bedenkt een plan. Hij roept hem tijdelijk terug naar Jeruzalem, met het idee dat hij dan thuiskomt bij Batsaba en iedereen denkt dat het kind gewoon van Uria is... Maar Uria gaat niet naar huis, hij slaapt bij de soldaten in het paleis, want daar hoort hij als soldaat in tijden van oorlog te zijn... De dag daarna voert David hem dronken met het idee: dan zal hij wel naar huis gaan... Maar dat doet Uria niet... Een harde boodschap voor de koning in dit verhaal: zelfs dronken is Uria een beter mens dan David. Vervolgens stuurt David Uria terug naar de strijd met een geheime brief aan zijn generaal met daarin de opdracht om Uria te laten sterven in het geweld. David vermoordt Uria... Dat is David... Dat is de wereldse koning...

Ondanks de Heilige Geest, ondanks dat David een man naar het hart van God was... bleek David een mens te zijn als alle andere mensen... David was niet de Messias. Door de Heilige Geest zagen we op sommige momenten een glimp van de Messias, van de Christus in David... Maar hij was het niet... En zo gaat de blik naar de toekomstige koningen, de toekomstige gezalfden, maar ook zij zijn het niet... Geen van allen. Het koningshuis van Isaï ging ten onder... Van buitenaf gezien stelde het niets meer voor...

Maar God opent een nieuwe toekomst. De koning, de ware Messias werd geboren in Bethlehem. Jezus Christus. Man naar Gods hart, maar nu in alles. In Hem worden alle profetieën over de Messias waarheid. Hij die in het hele Oude Testament verwacht werd, werd geboren. De Messiaanse koning, die geen macht of rijkdom zocht, maar Zijn troon vond in het kruis van Golgotha en een doornenkroon droeg. De gezalfde, de Messias, de Christus.

Saul kon het niet, David kon het niet, jij en ik kunnen het niet, maar Hij heeft het gedaan. Hij heeft het Koninkrijk van God nabij gebracht. Dankzij Hem mogen wij de Heilige Geest ontvangen... De Heilige Geest die David maakte tot een man naar Gods hart. De Heilige Geest die ook ons wil leiden. Geef je Hem de ruimte? Hij laat je op Jezus lijken, Hij verandert je hart, Hij maakt van jou een mens voor het Koninkrijk van God. Geef je Hem de ruimte? Wil je dat? Dan zoek je niet wat mensen willen, dan zoek je wat God wil, dan zoek je het goede, het werkelijk goede. Voor God allereerst, maar ook voor je medemens, voor jezelf. Laat je leiden door de Geest en laat je hart vernieuwen...

En een vernieuwd hart... Dat is niet te missen. Het is zeldzaam. Het valt op als een vuurtoren in de duisternis, maar dan moet je wel verder willen kijken dan alleen de buitenkant. Samuël zag het niet, maar David had al dat vernieuwde hart... Kijk niet naar de buitenkant, kijk naar het hart. Daar waar de Heilige Geest werkt.

Laat je leiden door de Geest en laat je eigen hart vernieuwen... Ga lijken op Christus, wetende dat wij maar al te vaak toch een David of waarschijnlijk zelfs een Saul zijn. Wij kunnen het niet, maar God laat ons nooit los. Hij geeft ons Zijn Geest, en met Hem wordt alles mogelijk. Zo gaan wij verlangend op weg naar Bethlehem. Het feest van Kerst, de komst van de Messias. En kijken wij verder, naar de terugkomst van de Messias. Dan zal het Hemelse Koninkrijk in al haar glorie op aarde neerdalen. Dat is het grootste feest. En door de Heilige Geest vieren wij nu al elke dag dat feest een beetje. Laat je leiden door de Geest en laat je hart vernieuwen... Halleluja, amen.

Met eventuele reacties op deze preek kunt u terecht bij ds. Stefan Honing. stefanhoning@gmail.com of 06-48883410